

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРСЬКИХ КАДРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

SOME ASPECTS OF TRAINING FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

У статті представлено погляди різних науковців щодо сутності та особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців. Констатовано, що підготовка майбутніх офіцерських кадрів для Збройних Сил України та інших військових формувань є важливою складовою забезпечення обороноздатності держави.

Наведено основні вимоги до особистісних та професійних якостей майбутніх офіцерів, які сьогодні пред'являє держава із врахуванням обстановки, що склалася, – вони повинні володіти високою професійною компетентністю, здатністю до вирішення найскладніших завдань, оперативно приймати рішення і знаходити оптимальні шляхи для їх реалізації, ефективно взаємодіяти в команді, досконало володіти іноземною мовою, мати високу стресостійкість та ін.

Обґрунтовано, що існують проблеми підготовки майбутніх офіцерів НГУ, пов'язані із поліфункціональністю даного військового формування та необхідністю набуття майбутніми офіцерами багатьох компетентностей у процесі навчання у вищому військовому навчальному закладі, що ускладнює процес засвоєння знань, набуття вмінь та навичок.

Так, доведено, що виконання обов'язків на офіцерських посадах у різних підрозділах та частинах НГУ в залежності від специфіки виконання завдань, потребує різного набору знань, вмінь та навичок. Відтак неможливість визначення та прогнозування специфіки виконання завдань кожним конкретним майбутнім офіцером після здобуття вищої військової освіти призводить до необхідності засвоєння значного обсягу навчального матеріалу, що ускладнює процес навчання майбутніх офіцерів НГУ.

Зазначено, що в цілому недоліки підготовки майбутніх офіцерських кадрів можна класифікувати як такі, що носять організаційний, військово-професійний, лінгвістичний, педагогічний та психологічний характер.

Розкрито основні недоліки підготовки майбутніх офіцерів НГУ, які, на нашу думку, існують сьогодні у процесі навчання у вищому військовому навчальному закладі.

Запропоновано основні напрями покращення зміни такого становища.

Вказано перспективу подальшого наукового дослідження.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні офіцери Національної гвардії України, вищий військовий навчальний заклад,

проблеми та недоліки підготовки майбутніх офіцерів.

The article presents the views of various scholars on the essence and peculiarities of professional training of future specialists.

It is stated that the training of future officers for the Armed Forces of Ukraine and other military formations is an important component of ensuring the defense capability of the state.

The author outlines the main requirements for the personal and professional qualities of future officers which the State currently imposes, taking into account the current situation: they must have high professional competence, the ability to solve the most complex tasks, to make decisions promptly and find the best ways to implement them, to interact effectively in a team, to be fluent in a foreign language, to have high stress resistance, etc.

It is substantiated that there are problems in the training of future officers of the NGU related to the multifunctionality of this military formation and the need for future officers to acquire many competencies in the process of studying at a higher military educational institution, which complicates the process of assimilation of knowledge, acquisition of skills and abilities.

Thus, it has been proven that the performance of duties on officer positions in different units and units of the NGU, depending on the specifics of the tasks, requires a different set of knowledge, skills and abilities. Therefore, the impossibility of determining and predicting the specifics of the tasks to be performed by each particular future officer after obtaining higher military education leads to the need to master a significant amount of educational material, which complicates the process of training future officers of the NGU.

It is noted that, in general, the shortcomings of training future officers can be classified as having an organizational, military-professional, linguistic, pedagogical and psychological nature.

The main shortcomings of training future officers of the NGU, which, in our opinion, exist today in the process of studying at a higher military educational institution, are revealed.

The main directions for improving this situation are proposed.

Prospects for further scientific research are indicated.

Key words: professional training, future officers of the National Guard of Ukraine, higher military educational institution, problems and shortcomings in the training of future officers.

УДК 371.38

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.1.25>

Данильченко О.А.,

ст. викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Національної академії Національної гвардії України

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Збройна агресія російської федерації проти нашої держави, участь значної кількості громадян у бойових діях або здійсненні заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації поставили питання необхідності реформування військової освіти та

переосмислення концепції підготовки майбутніх офіцерських кадрів.

Слід зазначити, що дослідженню проблеми професійної підготовки фахівця присвячено багато наукових досліджень, у рамках окремих наук розглянуто різні аспекти, сформовані різні позиції і концепції.

А підготовка майбутніх офіцерських кадрів для Збройних Сил України та інших військових формувань є важливою складовою забезпечення обороноздатності держави.

Військова освіта є сьогодні однією з важливих складників загальнодержавної системи освіти України. Вона має сприяти відтворенню кадрового потенціалу Збройних Сил України та інших військових формувань, забезпечувати високу якість підготовки військових фахівців відповідно до сучасних вимог, робити свій внесок у зміцнення обороноздатності держави [1, с. 66].

Особливої актуальності питання підготовки майбутніх офіцерів набуває для Національної гвардії України (НГУ), оскільки вона виконує завдання як з відсічі збройної агресії російської федерації, так і великий спектр завдань, які визначені Законом України «Про Національну гвардію України», всередині держави, забезпечуючи правопорядок та дотримання прав і свобод громадян.

Відтак проблеми підготовки майбутніх офіцерських кадрів для Національної гвардії України потребують уваги з боку наукової спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що існує багато досліджень питання професійної підготовки майбутніх фахівців.

З точки зору Н. Мукан, система професійної підготовки – багатогранний феномен, який передбачає розвиток професійних знань, встановлення мінімальних меж компетентності на етапі завершення педагогічної підготовки, а також реалізацію відповідної системи оволодіння компетентністю. Основними компонентами системи професійно-педагогічної підготовки вчений вважає мету, структуру, функції, зміст, форми і методи її реалізації та контролю. Водночас ефективність професійної підготовки залежить від рівня розробленості і взаємодії зазначених складових і від умінь застосовувати теоретичні знання на практиці [2].

Е. Нероба вважає, що поняття «професійна підготовка» слід розглядати як цілеспрямований організований процес, спрямований на оволодіння певною професією [3].

Ю. Забіяко стверджує, що професійна підготовка повинна бути цілісною системою заходів, методів і прийомів; будуватися з урахуванням особистісних якостей фахівця; мати чітко визначену структуру та специфіку. Вона повинна інтегрувати в собі комплекс різних методів, які використовуються стосовно як загальної, так і спеціальної підготовки фахівця. Науковець вважає, що при здійсненні професійної підготовки має здійснюватися діяльнісний підхід, згідно з яким майбутній фахівець повинен поєднувати фізкультурно-педагогічну й тренерсько-викладацьку діяльність. Якщо всі вищенаведені особливості підготовки будуть ураховані, то від майбутнього фахівця можна

очікувати високих результатів у його майбутній професійній діяльності [4].

На думку Т. Рогової, професійна підготовка майбутніх фахівців характеризується поліаспектністю та передбачає засвоєння фундаментальних знань, формування готовності до їх творчого практичного застосування, розвиток особистісних якостей, що в сукупності забезпечує готовність випускників ЗВО до успішного виконання професійних функцій [5].

Ю. Мосейчук акцентує увагу на тому, що професійна підготовка фахівців у закладах вищої освіти (ЗВО) повинна бути спрямована на здобуття ними ґрунтовних і фундаментальних знань, формування вмінь й навичок з обраної професії. Науковець зазначає, що студенти повинні під час навчання розвинути мотиваційну сферу, сформулювати особисті соціально-значущі якості, які дозволять їм кваліфіковано виконувати професійні обов'язки. Професійна підготовка студентів у ЗВО повинна бути неперервною [6].

Отже, аналіз наукової літератури засвідчує, що дослідженню професійної підготовки фахівців науковцями приділялася значна увага. Проте проблеми та недоліки підготовки майбутніх офіцерських кадрів для підрозділів НГУ ще не стали об'єктом детального наукового дослідження.

Мета статті – аналіз проблем та недоліків підготовки майбутніх офіцерських кадрів НГУ.

Виклад основного матеріалу. Здійснивши аналіз військово-наукових джерел та опираючись на власний досвід викладання у вищому військовому навчальному закладі (ВВНЗ) можна класифікувати недоліки підготовки майбутніх офіцерських кадрів як такі, що носять організаційний, військово-професійний, лінгвістичний, педагогічний та психологічний характер.

Якщо розкрити їх більш детально, то доцільно зазначити, що до недоліків підготовки майбутніх офіцерів відносяться такі: зміст професійної та інших видів підготовки не завжди адаптовані до конкретних завдань НГУ; недостатня іншомовна підготовленість особового складу до професійного спілкування з представниками НАТО; великий обсяг матеріалу, що розглядається при проведенні занять (їх тематика, зміст і темп викладу матеріалу), найчастіше будується з недостатнім урахуванням психолого-педагогічних закономірностей процесів сприйняття та засвоєння знань майбутніми офіцерами; недостатня ефективність контролю за оволодінням знаннями, вміннями і навичками в процесі підготовки, яка обумовлює домінування кількості одиниці знань над якістю їх засвоєння; пасивність майбутніх офіцерів на заняттях, в тому числі і через відсутність необхідних елементів індивідуалізованого навчання і недостатньої уваги викладачів до самоактуалізації особистості здобувача освіти, що розвивається;

попередня підготовка майбутніх офіцерів до практичних видів занять не має достатнього спеціально організованого, мотивованого і матеріально забезпеченого характеру; недостатня розвинутість механізмів і стимулюючих факторів, що забезпечують плідну самостійну роботу майбутніх офіцерів протягом усього процесу навчання; недостатній зв'язок навчального процесу з реаліями службово-бойової діяльності випускників ВВНЗ; слабе використання досягнень науково-технічного прогресу, нових інформаційних технологій під час навчального процесу.

Також слід зазначити, що загальною проблемою підготовки майбутніх офіцерів НГУ є те, що НГУ є поліфункціональним формуванням і специфіка виконання обов'язків за посадою у підрозділах різного призначення значно відрізняється. Так, наприклад, офіцер, який виконує обов'язки у підрозділі з охорони громадського порядку, має володіти деякими специфічними компетентностями у порівнянні з офіцером, який виконує обов'язки у підрозділі оперативного призначення. Так само свої особливості має проходження служби на офіцерських посадах у підрозділах з конвоювання чи охорони особливо важливих державних об'єктів.

Відтак, можна констатувати, що значна кількість завдань, які покладаються на НГУ, вимагає універсальної підготовки майбутніх офіцерів та вивчення значної кількості дисциплін й оволодіння багатьма компетентностями, що ускладнює процес навчання у ВВНЗ.

Так, щодня до виконання завдань з охорони громадського порядку залучається близько 3500 військовослужбовців НГУ.

Також в умовах дії правового режиму воєнного стану військовослужбовці НГУ несуть службу на мобільних та стаціонарних блокпостах у багатьох регіонах держави.

Підрозділи з охорони важливих державних об'єктів здійснюють охорону 3 атомних електростанцій з діючими ядерними енергетичними реакторами та Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС», 6 об'єктів військово-промислового комплексу та 2 інститутів ядерних досліджень, а також здійснюють охорону 20 об'єктів обласних військово-цивільних адміністрацій.

Військовими частинами та підрозділами з конвоювання обслуговується 59 судових установ. У середньому щодобово для виконання завдань з конвоювання обвинувачених (підсудних, засуджених) залучається 585 військовослужбовців НГУ.

І звичайно значна кількість особового складу НГУ бере участь у бойових діях у бойових діях або залучається до здійснення заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації.

На сучасному етапі постає питання зміни самої парадигми військової освіти та вдосконалення процесу підготовки майбутніх офіцерів НГУ.

Відповідно, до особистісних та професійних якостей майбутніх офіцерів НГУ держава пред'являє нові, більш високі вимоги: вони повинні володіти високою професійною компетентністю, здатністю до вирішення найскладніших завдань, оперативно приймати рішення і знаходити оптимальні шляхи для їх реалізації, ефективно взаємодіяти в команді, вільно володіти іноземною мовою, мати високу стресостійкість та ін. Тому набуття знань, вмінь та навичок майбутніми офіцерами НГУ в процесі їх навчання у ВВНЗ, необхідних для вирішення завдань, які ставить перед нами сьогодні, є головною метою діяльності ВВНЗ НГУ.

Відповідно до аналізу проблем та недоліків підготовки майбутніх офіцерів НГУ у ВВНЗ нами запропоновано основні напрями покращення стану справ:

- всебічний аналіз та врахування найкращого досвіду побудови систем професійної підготовки військовослужбовців Національної гвардії, жан-дармерії провідних країн світу;

- покращення системи підвищення кваліфікації та науково-методичного рівня викладачів ВВНЗ на основі досвіду виконання завдань формуваннями НГУ в зоні бойових дій;

- широке застосування моделювання під час навчання майбутніх офіцерів НГУ елементам майбутньої професійної діяльності, особливо тим, що відображають екстремальні ситуації;

- пошук нових ефективних інструментів поєднання теорії та практики у навчально-виховному процесі ВВНЗ, що відображають сучасні тенденції застосування військової техніки та озброєння формуваннями НГУ;

- створення сприятливого для здобувачів освіти навчального середовища, що заохочує атмосферу творчості, самостійності у здобуванні знань, взаємодії у навчальних групах, прояв професійно важливих якостей при виконанні квазіпрофесійних завдань;

- розробка та упровадження нових методик та педагогічних технологій навчання майбутніх офіцерів НГУ;

- побудова інформаційно-комунікаційних систем та дистанційних мереж навчання майбутніх офіцерів, що відображають завдання НГУ у сучасних умовах;

- проведення педагогічних експериментів кафедрами у ВВНЗ, результати яких зможуть покращити методичку викладання навчальних дисциплін науково-педагогічними працівниками;

- розробка ситуаційних навчально-професійних завдань, що мають проблемний характер для формування ініціативи, емоційно-вольової усталеності, творчості та досвіду виконання завдань.

Висновки. У науковій статті наведено погляди науковців щодо сутності та особливостей підготовки майбутніх фахівців. Наведено недоліки підготовки майбутніх офіцерських кадрів під час навчання у ВВНЗ, які існують сьогодні. Запропоновано основні напрями покращення стану справ. Подальшою перспективою дослідження є розробка та впровадження у навчальний процес нових методик та педагогічних технологій навчання майбутніх офіцерів НГУ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Харитоновна А., Бєлай С. Особливості психологічної адаптації курсантів із різним життєвим досвідом у ВВНЗ. *Збірник наукових праць Національної академії Національної гвардії України*. 2019. Том 1, № 68. С. 65–72.
2. Мукан Н.В. Система професійної підготовки майбутніх учителів загальноосвітніх шкіл в університетах Канади : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н.В. Мукан. – Київ, 2006. 21 с.
3. Нєрєба Е. Професійна підготовка інженерів-педагогів у вищих технічних навчальних закладах Польщі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Е. Нєрєба. – Київ, 2003. 22 с.
4. Забїяко Ю.О. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2013. № 2 (22). С. 16–19.
5. Рєгєва Т.В. Професійна підготовка студентів у ВНЗ: її ознаки та якість. *Педагогіка та психологія*. 2017. Вип. 56. С. 294–301.
6. Мосєйчук Ю.Ю. Психолого-педагогічні аспекти вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у контексті неперервної освіти. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2017. Вип. 13. С. 53–57.